HebrewBooks.org ©Moznaim Publishers. No commercial use allowed.

ורמינהי (א) אעיר שכבשוה כרקום כל כהנות שבתוכה פסולות אמר רב מרי לנסך אין פנאי לבעול יש פנאי: **מתני'** (א) בהאומנין של ישראל ששלח להם עובד כוכבים חבית של יין נסך בשכרן מותר לומר (ב) תן לנו את דמיה משנכנסה לרשותן אסור: **גמ'** אמר רב יהודה אמר רב גמותר לאדם לומר לעובד כוכבים צא והפס עלי מנת המלך מיתיבי דאל יאמר אדם לעובד כוכבים עול תחתי לעוצר אמר ליה רב עול תחתי לעוצר קאמרת הא לא דמיא אלא להא האבל אומר לו מלטני מן העוצר: **מתני'** (ג) והמוכר יינו לעובד כוכבים פסק עד שלא מדד דמיו מותרין מדד עד שלא פסק דמיו אסורין: **גמ'** (ד) אמר אמימר זמשיכה בעובד כוכבים קונה תדע דהני פרסאי משדרי פרדשני להדדי ולא הדרי בהו רב אשי אמר (ב) לעולם אימא לך משיכה בעובד כוכבים אינה קונה והאי דלא הדרי בהו (ה) דרמות רוחא הוא דנקיטא להו אמר רב אשי מנא אמינא לה מדאמר להו רב להנהו סבויתא כי כייליתו חמרא לעובדי כוכבים שקלו זוזי מינייהו והדר כיילן להו ואי לא נקיטו בהדייהו זוזי אוזיפונהו והדר שקילו מינייהו כי היכי דתיהוי הלואה גבייהו דאי לא עבדיתו הכי כי קא הוי יין נסך ברשותייכו קא הוי וכי שקילתו דמי יין נסך קא שקילתו ואי ס"ד משיכה בעובד כוכבים קונה

מדמשכה

כרקום. (ג) מתרגמינן מלור [דברים כ] (ו) כרקומין: **כל כהנות.** הנמלאות בתוכה פסולות לבעליהן דאשת כהן אסורה אף באונס אבל אשת ישראל לא. הא הכא דשעת מלחמה היא וקתני אסורות דיש פנאי לבעול: **נוסך אין פנאי.** דיצר הניסוך לא תקיף להו וטרודין במלחמה: **לבעול יש פנאי.** דתקיף להו יצרייהו: **מתני' מותר לומר לו תן לנו את דמיה.** דהא לא קנו לה והוא אינו חייב להן אלא מעות ותניא לעיל (דף סד.) ישראל שנושה בעובד כוכבים מנה מכר עבודת כוכבים והביא לו יין נסך והביא לו מותר: **גמ' לא והפס עלי מנת המלך.** ארנונא שהיו נותנין מתבואותיהן ומבהמותיהן (ד) עישור וישראל זה שחייב לתת למלך יין מותר לומר לעובד כוכבים הפס עלי אע"ג דקא יהיב האי עובד כוכבים יין נסך והאי ישראל הוא פרעיה דמיה כיון דהוה מצי לסלוקי לשליחא דמלכא בזוזי כי יהיב ליה עובד כוכבים יין נסך לאו שלוחיה דישראל הוא: **עול תחתי לעוצר.** היכנס במקומי להפיס את השוטר כמו זה יעצור בעמי (שמואל א ט). ל"א לשון אוצר שממונה על אוצרות יין ושמן של מלך לגבות ולאצור: **עול תחתי קאמרת.** כיון דא"ל עול תחתי (ה) הוי משמע הוי במקומי וכל מאי דיהיב ליה עובד כוכבים הוי כאילו יהביה ישראל דהא במקומו הוא: **הא.** דרב יהודה לא דמיא אלא לסיפא: **אבל אומר לו מלטני מן העוצר.** (ו) דאפשר לסלוקיה בזוזי הלכך למיתב ליה חמרא לאו שלוחיה הוא: **מתני' המוכר יינו לעובד כוכבים פסק.** עמו מעות עד שלא מדד דמיו מותרין. מפרש בגמרא טעמא איכא דמוקי לה משום משיכה בעובד כוכבים (ז) קנה הלכך כשמודד היינו משיכה וקנייה עובד כוכבים מיד דהוה ליה לישראל זוזי גבי דעובד כוכבים בהלואה ויין נסך לא הוי עד דנגע ביה: **מדד עד שלא פסק דמיו אסורין.** דעובד כוכבים לא קנייה במשיכה דכיון דלא פסק דמיו לא סמכא דעתיה (ח) הלכך כי נגע ביה הוי יין נסך דישראל. ואיכא דמוקי לה כשהקדים לו עובד כוכבים מעות לישראל ובגמרא מפרש לה: **גמ' משיכה בעובד כוכבים קונה.** אע"ג דלא יהיב עובד כוכבים דמי לישראל (ט) משיך מיניה קנייה וכן ישראל מעובד כוכבים: **פרדשני.** דורון: **ולא הדרי בהו.** השולחין אלמא במשיכה קנינהו המקבלין. ל"א מתשובת הגאונים פרדשני מי שיש לו כור חיטין למכור פוסק דמים ללוקח והולך לביתו ומשגר לו קב חיטין לראות כמה הן יפות ואם מעכב הלוקח אותו קב אלנו מתקיים המקח ואם אינו חפץ בהן מחזירו: **רב אשי אמר אינה קונה.** אלא במתן מעות קנו: **דרמות רוחא.** גסות: **סבויתא.** מוכרי יין:

מדמשכיה

ורמינהי עיר שכבשוה כרקום. וא"ת דלמא ההיא מיירי לאחר גמר המלחמה דאז יש להם פנאי וי"ל דמשמע בכל ענין אפי' קודם גמר המלחמה: **הא לא דמיא אלא לסיפא אבל אומר מלטני מן העוצר.** פי' רש"י משום רבינו יחיאל דכי א"ל הכי מותר משום דמצי לסלוקי בזוזי מן העוצר וא"כ כי נמי יהיב העובד כוכבים יין לעוצר לאו שליחות דישראל קא עביד ומשו"ה שרי (י) כי האי גוונא אבל כי א"ל עול תחתי משמע הלשון היה תחתי במקומי וכל מה דיהיב כאילו יהיב ישראל דמי דהא במקומו הוא כפ"ה ול"נ דא"כ פשיטא דמלטני מן העוצר דשרי כיון דמיירי דיכול לסלקו לכן נ"ל שהישראל חייב למלך יין ז) (נסך) מ"מ שרי כי א"ל מלטני מן העוצר משום דמשמע ה"ק ליה סלק אותו במה שתוכל אבל אינו מצווה לו לפרוע יין נסך ולכך שרי אפי' לא מצי לסלוקי בזוזי אלא ביין נסך ואפילו הקדיס לו דינר ואמר לעיל (דף סג:) דאסיר גבי פועלים הכא שרי דהתם היינו טעמא משום דהוא מקדיס לו הדינר בשביל שיתן מיין נסך לפועלים אבל הכא קא"ל שיסלקנו במעות אם יכול הלכך לא חשיב כפורע (כ) יין מיין נסך אבל כי א"ל עול תחתי הוי כמו שא"ל פרע למלך תחתי כמו שאני חייב לו יין ונמצא פורע חובו מיין נסך ואפילו לא הקדיס דינר אסור מטעם דפירשתי: **אמר אמימר משיכה בעובד כוכבים קונה תדע דהני פרסאי משדרי פרדשני אהדדי ולא הדרי בהו.** אומר ר"י דאין זה עיקר הטעם אלא משום דאמימר סביר כר' יוחנן דאמר מעות קונות ודריש לעמיתך בכסף לעובד כוכבים במשיכה כדאמר בבכורות (דף יג: ושם) ומה שמביא ראיה מפרדשני דפרסאי אין זה כ"א אמתלא בעלמא שמנהג אבותיהם מן הפרסיים שאינם חוזרים אחר המשיכה ש"מ שכך הדין: **פרדשני דורונות ולא הדרי בהו.** אלמא קנהו במשיכה ל"א מתשובת הגאונים מי שיש לו כור חטים כו' (ל) פי' בקונט' זה עיקר דלישנא קמא קני במתנה הוא והוא בא לומר דמשיכה קונה במקח וממכר ואור"י דאפי' למ"ד אינה קונה כרב אשי בסמוך ה"מ כגון דאיכא כספא אבל במציאה ומתנה דליכא כספא כ"ע מודו דקני במשיכה או בהגבהה: **רב אשי אמר משיכה בעובד כוכבים אינה קונה.** לא לדיחויא בעלמא קאמר רב אשי הכי אלא לפי האמת כדמוכח במסכת בכורות פרק ב' (שם:) דקאמר רב אשי מדרישא משיכה אינה קונה סיפא נמי משיכה אינה קונה אלמא הכי ס"ל לרב אשי הלכך ל"ג במילתא דרב אשי לעולם אימא לך פר"ת דאע"ג דרב אשי בתרא הוא לית הלכתא כוותיה בהאי אלא קי"ל כאמימר דאמר משיכה בעובד כוכבים קונה דס"ל כר' יוחנן כדפרישית והלכה כרבי יוחנן לגבי רשב"ל ופלוגתא (מ) היא דר' יוחנן פרק הזהב (ב"מ מז:) ר' יוחנן סבר מעות קונות דבר תורה וא"כ לדידיה דרשינן לעמיתך בכסף ולעובד כוכבים במשיכה ורשב"ל סבר משיכה מפורשת מן התורה בישראל וא"כ דרשינן לעמיתך במשיכה ולעובד כוכבים בכסף והכי מוכח בבכורות והלכך משיכה בעובד כוכבים קונה כר' יוחנן ואע"ג דרבא קאמר התם פ' הזהב קרא ומתניתין מסייע לרשב"ל לא משום דס"ל לרבא כרשב"ל אבל מ"מ לא קשיא לר' יוחנן דרבי יוחנן דחי להו שפיר כדפי' התם ותדע דהכי הוה כדפי' דלא משום דרבא סבר כרשב"ל קאמר הכי שהרי רבא גופיה פסיק פרק החולץ (יבמות לו. ושם) כרשב"ל לגבי ר' יוחנן בתלת וחשיב להו התם אבל בעלמא בכל המקומות הלכה כר' יוחנן ואם היה סובר רבא כרשב"ל בההיא דמשיכה מפורשת מן התורה א"כ ה"ל למיחשביה התם וליכא למימר דלא חש למיחשביה משום דמתניתין מסייע ליה לרשב"ל דהא בהני תלת דקחשיב התם איכא דתניא כוותיה דרשב"ל ואפ"ה קחשיב לה התם אלא ודאי סבר כר' יוחנן בההיא דמעות קונות בישראל א"כ לעובד כוכבים במשיכה כדפי' א"כ המקנה בהמה לעובד כוכבים כדי לפוטרה מן הבכורה צריך שימשכנה העובד כוכבים ובכך סגי בלא כסף מיהו רש"י פי' דמשיכה אינה קונה בעובד כוכבים אלא כסף דאין הלכה כר' יוחנן אלא כרשב"ל משום דרבא ס"ל כוותיה פ' הזהב מדקאמר קרא ומתניתין מסייע ליה לרשב"ל וכי תימא א"כ אמאי לא חשיב לה בהחולץ בהדי הנהו תלת נ"ל משום דההיא דהזהב משיכה קונה קא"ל רשב"ל פ' שני (נ) בשמיה דר' אושעיא ובפ' החולץ אינו זוכר אלא הנהו דקאמר רשב"ל משמיה דנפשיה דה"נ לא קא חשיב מילתא דישנה לשחיטה מתחילה ועד סוף דפ' השוחט (חולין דף כט:) משום דמשמיה דלוי סבא אמרה רבי שמעון בן לקיש ה) והרוצה לחוש לדברי רש"י ור"ת המקנה בהמה לעובד כוכבים לפוטרה מן הבכורה צריך שיתן העובד כוכבים כסף וגם משיכת העובד כוכבים בסימטא או לרשותו של עובד כוכבים שהוא שלו ואם אין לו רשות לעובד כוכבים מקנה לו הישראל חדר בביתו והעובד כוכבים ינעול ויפתח דבהכי קני ליה לרשות כדאמר בגיטין פ' הזורק (דף עז:) ותיחוד ותפתח ואח"כ ימשוך העובד כוכבים הבהמה לאותו חדר ובבכורות פ"ק (דף ג.) פליגי אמוראי מה צריך שיקנה העובד כוכבים מן הבהמה איכא מ"ד שצריך שיקנה דבר שעושה אותה טרפה ואיכא מ"ד אפי' אזנו ונראה להחמיר ולהקנות לעובד כוכבים דבר שעושה אותה טרפה כגון הריאה והראש מן הבהמה או מן העובר כשהיא מעוברת אמנם א"צ שיתן העובד כוכבים מעות שוה הראש והריאה אלא סגי שיקנם בפרוטה ואע"פ ששוה יותר כפלים אפ"ה אין לחוש משום ביטול מקח שאנן סהדי שהישראל גמר ואקני לעובד כוכבים כדי להפטר מן (ס) הבהמה: **שקילן זוזי מינייהו והדר ביילו להו כו' ואי ס"ד משיכה בעובד כוכבים קונה מדמשכה עובד כוכבים קנייה כו' לא צריכא דבייל ורמי למנא דעובד כוכבים.** פירוש אבל לעולם משיכה בעובד כוכבים קונה כדפי' והקשה ר"ת כיון דמשיכה בעובד כוכבים קונה אם כן מעות אינם קונות ואם כן מה היה מועיל המעות שהיו נותנים מתחלה מ"מ הוי יין נסך ברשותו של ישראל מיד שנגע בו ועדיין אינו של עובד כוכבים עד שימשכנו כיון דמשיכה קונה ולא מעות ומיד שנגע בו העובד כוכבים נעשה יין נסך ברשות

ישראל

עין משפט נר מצוה

צז א מיי' פי"ח מהל' איסורי ביאה הלכה כו סמג לאוין קכה טוש"ע אה"ע סי' ז סעי' י:

צח ב מיי' פי"ג מהל' מאכלות אסורות הלכה כ סמג לאוין קמח טוש"ע י"ד סי' קלב סעיף ג:

צט ג מיי' שם הלכ' כז ועיין בהשגות ובכסף משנה סמג שם טוש"ע שם סעיף ה:

ק ד ה מיי' שם טוש"ע שם סעיף ו:

קא ו מיי' שם הלכ' כג טוש"ע שם סעיף ב:

קב ז מיי' פ"א מהל' זכייה הלכה יד סמג עשין פב טוש"ע ח"מ סי' קלד סעיף ג בהג"ה:

מסורת הש"ס

א) כתובות כז., ב) [בסדר המשנה מותרים לומר לו], ג) [לקמן עג.], ד) [בכורות יג:], ה) [שבת לג.], ו) [עי' רש"י כתובות כז. ד"ה כרכום ולע"ק], ז) רש"א מ"ז, ח) [וע"ע תוס' יבמות לו. ד"ה הלכתא],

◆

הגהות הב"ח

(א) במשנה אומנין ישראל כצ"ל ותיבת של נמחק: (ב) גמ' רב אשי אמר (לעולם אימא לך) תא"מ ונ"ב בתוס' לא גרס ליה וכן משמע בפרש"י שלפנינו: (ג) רש"י ד"ה כרכום מצור מתרגמינן כרכומין ד"ה כל וכו' והא הכא: (ד) ד"ה לא והפס וכו' ומבהמותיהן העישור למלך וישראל זה וכו' ואע"ג דקא יהיב ליה האי עובד כוכבים יין נסך והאי ישראל פרע ליה דמיה: (ה) ד"ה עול וכו' עול תחתי משמע כצ"ל ותיבת הוי נמחק: (ו) ד"ה אבל וכו' מן העוצר דכיון דאפשר לסלוקי בזוזי אי בעי למיתב ליה: (ז) ד"ה המוכר וכו' בעובד כוכבים קונה הלכך כשמודד והיינו משיכה וכו' והוה ליה: (ח) ד"ה מדד וכו' לא סמכא דעתיה שיכול להעלות דמיו הרבה הלכך כי נגע וכו' מעות לישראל ואי"ה כל זמן שלא פסק לא סמכא דעתיה דעובד כוכבים ובגמרא מפרש לה: (ט) ד"ה משיכה כו' לישראל מכי משיך: (י) תום' ד"ה הא לא וכו' ומ"ה שרי רב כי האי וכו' דמשמע דה"ק: (כ) בא"ד כפורע חובו מיין נסך: (ל) ד"ה פרדשני וכו' חטים כו' כך פי' בקונטרס: (מ) ד"ה רב אשי וכו' ופלוגתא דרבי יוחנן ורשב"ל היא פ' הזהב: (נ) בא"ד קא"ל רשב"ל פ' שני דבכורות משמיה דר' אושעיא: (ס) בא"ד להפטר מן הבכורה הס"ד:

◆

מוסף רש"י

כרקום. מלור מתרגמינן כרכומא (כתובות כז.). פסולות. אסורות לבעליהן, דאשת כהן אסורה באונס (שם).